

Prijzen blijven in rustig vaarwater

Volgens de officiële cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek was er in oktober sprake van deflatie in Nederland. Deflatie is het tegenovergestelde van

inflatie. Omdat de prijzen dalen stellen consumenten nieuwe aankopen uit. Langer wachten betekent immers dat je voor hetzelfde product minder geld kwijt bent. Op de lange termijn stellen zowel consumenten als bedrijven hun inkopen uit. Hierdoor wordt er minder geïnvesteerd en komt de winstgevendheid van bedrijven onder druk. Op de lange termijn heeft deflatie dus een negatief effect op de economie en kan zelfs een recessie veroorzaken. Bij deflatie neemt dus de vraag naar goederen en diensten af. Daarom verlagen bedrijven de prijzen zodat ze toch producten blijven verkopen. Is er sprake van een stabiel prijsniveau dan krijgen consumenten en investeerders zekerheid en vertrouwen. Veel heeft te maken met de nieuwe meetmethode van het CBS. Sinds juni dit jaar wordt een nieuwe methode gebruikt. Het dan ook sterk de vraag of de inflatiecijfers wel een juist beeld geven. Hoe dan ook: de inflatie in de gehele eurozone daalde van 4,3% in september naar 2,9% in oktober. Eigenlijk komt de deflatie door de gedaalde energieprijzen ten opzichte van vorig jaar. De meest voor de hand liggende meting die consumenten doen zijn de prijzen in de supermarkten. Voedingsmiddelen waren in oktober bijna 8% duurder dan vorig jaar. De prijsstijging vlakkt wel af want in september was dat nog 9%. In China is in de maand oktober de import toegenomen, en de export afgenomen. De op één na grootste economie ter wereld blijft haperen ondanks de recente verbetering van de binnenlandse vraag. Country Garden, één van de grootste bouwbedrijven in China, kan niet aan zijn financiële verplichtingen voldoen. Bij het bedrijf werken 70.000 mensen. De Chinese autoriteiten hebben verzekeraar Ping An opgedragen te helpen bij de redding van Country Garden door het nemen van een meerderheidsbelang. Dat zou een oplossing zijn voor de torenhoge schulden die het bedrijf heeft in de vastgoedsector. De Amerikaanse staatsschuld bedraagt dit jaar ongeveer 33.000 miljard dollar. Dat leidt tot meer dan 1.000 miljard dollar aan rentelasten op jaarbasis. Een recessie lijkt tegen het 2^e kwartaal 2024 van

toepassing te worden. Dat komt met name door de lage rentetarieven die nu aan het stijgen zijn.

HET WEER

Dit najaar is de eerste nachtvorst geregistreerd. Op het weerstation in Ell (Limburg) werd in de nacht van zaterdag op zondag een temperatuur onder het vriespunt gemeten. Deze nachtvorst

komt gemiddeld gezien voor het eerst op 23 oktober. Gemiddeld, want in 2022 was dit op 14 november. De komende week blijft het wisselvallig met soms onstuimig herfstweer. Het blijft regenachtig en ondanks het feit dat er in de maand november op sommige plekken al meer regen is gevallen dan gebruikelijk in de gehele maand november blijft het nat komende week. De wind zal stevig zijn en kan zelfs stormachtig worden. Gemiddeld wordt het 12 graden overdag en een graad of 5 in de nacht.

OLIE

De olieprijsen zijn afgelopen week gedaald. De week begon met €86,32 per vat en eindigde vrijdag op €81,70 per vat. Dit prijsniveau hebben we voor het laatst eind juli 2023 op de borden gezien. De prijs van olie bevindt

zich dus momenteel weer op het niveau van vóór de oorlog tussen Hamas en Israël. Begin van de week was er even wat opwaartse druk nadat Saoedi-Arabië en Rusland hun plannen aangaande de vrijwillige verlagingen herbevestigden voor de maand december. Daarna daalden de prijzen echter. De oorzaak daarvan was de zorgen over de vraag. Daarnaast lopen voorraden op. In het algemeen is dat een signaal van een afname van de vraag. De Strategic Petroleum Reserve (SPR) blijft nog steeds op het laagste punt in 40 jaar: 351,3 miljoen vaten. Het is duidelijk dat de markt zich minder zorgen maakt over de situatie in het Midden-Oosten en meer zorgen maakt over de vraag naar olie. Voor Amerika is de verwachting dat het olieverbruik dit jaar met 300.000 vaten per dag zal dalen. De cijfers uit China dragen ook niet echt bij. Bij de grootste importeur van ruwe olie was een krimp zichtbaar bij de totale export

van goederen en diensten. De consumentenprijzen daalden in oktober, wat duidt op een lagere vraag. En dat versterkt de bezorgdheid over de ontwikkeling van de economie, die blijkbaar trager groeit dan verwacht.

KOLEN

De steenkoolprijzen daalden begin van de week naar €111,05 per ton, om woensdag weer te stijgen naar €119,60 per ton. De maand december sloot op €116,55 per ton. De prijsontwikkeling komt voort uit het feit dat de voorraden van de steenkoolhavens in de EU zijn gedaald naar het laagste punt in acht maanden. Dit omdat de import traag verloopt. Aan de andere kant is er ook een lagere vraag. De prijsontwikkeling aan gas- en oliekan zorgt ervoor dat de vraag naar kolen-gestookte energie-opwekking zou kunnen toenemen omdat de huidige gasprijzen steenkool een aantrekkelijkere brandstof maken.

GAS

De dagprijzen zijn afgelopen week redelijk stabiel gebleven. De termijnprijzen zijn iets gestegen. In het algemeen werd de gasmarkt gedreven door fundamentele factoren en niet (meer) door de spanningen in het Midden-Oosten. Fundamentele factoren als de volle Europese voorraden, de sterke gasaanvoer en milde temperaturen iets boven het gemiddelde zorgen voor een status quo. Er zijn wel nog een aantal kleine onderhoud werkzaamheden gepland aan de Noorse infrastructuur die mogelijk kunnen leiden tot storingen. Er is een hoogoplopend conflict tussen Europese oliebedrijven en het Amerikaanse Venture Global over het al dan niet nakomen van leveringsafspraken aangaande vloeibaar aardgas (LNG). Shell en BP, de Europese partijen, vragen Brussel en Washington om in te grijpen. Het draait allemaal om de export van LNG. De export is significant toegenomen, en in Amerika wordt flink geïnvesteerd in infrastructuur om gas te vervoeren. Eén van de exporteurs (Venture Global) zou de lange termijn contracten negeren en het gas verkopen op de spotmarkt omdat het daar meer geld oplevert. De betreffende export-faciliteit is volgens de exporteur nog niet klaar, maar volgens de Europese partijen wordt al maanden geproduceerd. Dat zou de exporteur \$17,5 mlrd opleveren terwijl het termijncontract \$2,8 mlrd oplevert. Voor iedereen die 'is opgegroeid' in energieland een opmerkelijk bericht. De gemeente Groningen is bezig met het oprichten van een gemeentelijk energiebedrijf. Dit bedrijf zou verantwoordelijk worden voor de regie

en aansturing van de opwekking, distributie en levering van zonne- en windenergie. Op enkele andere plaatsen in Nederland is deze ontwikkeling ook gaande.

POWER

De uurprijzen stegen in het begin van de week en bleven vanaf dinsdag op dat hogere niveau hangen. Dat had te maken met de lagere beschikbaarheid van kernenergie in Frankrijk. De rest van de week bleef met name de windenergieproductie boven het seizoen gemiddelde waardoor de uurprijzen stabiliseerden. De fundamentals hangen grotendeels samen met vergelijkbare factoren als voor gas: voldoende gas aanbod, gemiddelde temperaturen boven normaal en voldoende opwekking van hernieuwbare energie. Ook de beschikbaarheid van de Franse nucleaire vloot is iets verbeterd. De termijnprijzen daalden op woensdag, stegen vervolgens op donderdag om op vrijdag weer wat te dalen. Het verschil tussen maandag en vrijdag was voor het CAL 2024 product iets minder dan 2 euro. Na de keuzes van Duitsland heeft ook Zwitserland haar keuzes gemaakt. Zij gaan de kerncentrales langer open houden om zo de elektriciteitsproductie te garanderen en eventuele stroomtekorten te voorkomen. Zwitserland heeft in 2017 besloten om afscheid te nemen van de kerncentrales maar een datum voor het stilleggen van de vier operationele reactoren werd niet gegeven. Ze zouden ze tot ongeveer 2040 in werking moeten blijven. Naar verdere verlenging wordt gekeken.

EMISSIONS

De EUA daalde dinsdag onder de €78 per ton en bevindt zich momenteel nog steeds rond dit niveau, wat het laagste niveau is

sinds 1 jaar. Vanuit de weersvoorspelling is de komende weken geen extra vraag te verwachten omdat de temperaturen boven gemiddelde blijven. Woensdag bleek uit het datarapport van Commitment of Traders een verdere toename van de netto shortpositie voor speculatieve spelers. Richting einde van de week stegen de koolstofprijzen weer met name door de grote

volumes die in de middag werden verhandeld. De week sloot op €78,70 per ton.

OUTLOOK

GAS

KLEINE DALING DOOR VRIENDELIJKE FUNDAMENTALS

De temperatuur zal iets boven het gemiddelde blijven, zelfs voor de langere termijn. Het aanbod is ruim en de voorraden goed gevuld. Met een boven gemiddeld windaanbod zal de vraag naar spotmarkt gas in de eerste helft van de week afnemen. De temperaturen in Azië zijn iets onder gemiddeld wat tot extra vraag kan leiden. Het lijkt weer een rustige week op prijzengebied te gaan worden waarbij prijzen niet al te veel zullen bewegen. Cal24 baseload **daalde**: van 49,75 naar 47,87 €/MWh. De spotmarkt (TTF) handelt op 44,60 €/MWh. Op maandag 13 november noteerde de spotmarkt een prijs van 41,96 €/MWh.

POWER

MEER WIND, MEER WATER

De wind zal in de eerste helft van de week meer dan gemiddeld aanwezig zijn. In de tweede helft van de week zal de wind afnemen naar het seizoen gemiddelde. De opwek waterkracht neemt toe door gestegen waterlevels. Door het sterke windaanbod ligt een kleine daling van de prijs in de lijn der verwachting. Het gevaar komt uit Frankrijk waar de beschikbaarheid van Franse kerncentrales aan de magere kant is. Door storingen is 3 GW niet beschikbaar. Cal24 baseload **daalde** van 116,82 naar 113,90 €/MWh. De spotmarkt (EPEX) handelde op 95,66 €/MWh. Op maandag 13 november 2023 noteerde de spotmarkt een prijs van 93,39 €/MWh.